רובץ ולא רבצן, רובץ ולא עומד, תחת משאו ולא מפורק, תחת משאו משאוי שיכול לעמוד בו ואי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא מה לי רובץ ומה לי רבצן ומה לי עומד הא מני ר' יוסי הגלילי היא דאמר צער בעלי חיים דרבנן, ה"נ מסתברא דקתני תחת משאו משאוי שיכול לעמוד בו מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא, רבי יוסי הגלילי, ש"מ, מציעתא מוקמת לה כרבי יוסי הגלילי והא קתני סיפא תחת משאו ולא מפורק מאי לא מפורק אילימא לא מפורק כלל הא כתיב הקם תקים עמו אלא פשיטא לא, מפורק בחנם אלא בשכר מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא רבנן? לעולם ר' יוסי הגלילי היא ובטעינה סבר לה כרבנן ת"ר [א] כי תראה, יכול אפי' מרחוק ת"ל כי תפגע אי כי תפגע יכול פגיעה ממש ת"ל כי תראה, ואיזו היא ראייה שיש בה פגיעה שיערו חכמים אחד משבע ומחצה במיל וזהו ריס תנא ומדדה עמו עד פרסה אמר רבה בר בר חנה ונוטל שכר: **מתני'** אבדתו ואבדת אביו: אבדתו קודמת; אבדתו ואבדת רבו: שלו קודם; אבדת אביו ואבדת רבו: של רבו קודמת שאביו הביאו לעולם הזה ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא, ואם אביו [ג] חכם של אביו קודמת. היה אביו ורבו נושאין משאוי מניח את של רבו ואחר כך מניח את של אביו. היה אביו ורבו בבית השבי פודה את רבו ואחר כך פודה את אביו ואם אביו חכם פודה את אביו ואח"כ פודה את רבו: **גמ'** מנא הני מילי? אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא אפס כי לא יהיה בך אביון שלך קודם לשל כל אדם ואמר רב יהודה אמר רב כל המקיים בעצמו כך סוף בא לידי כך: היה אביו ורבו נושאין משאוי וכו': תנו רבנן רבו שאמרו רבו שלמדו חכמה ולא רבו שלמדו מקרא ומשנה דברי ר"מ רבי יהודה אומר כל שרוב חכמתו הימנו רבי יוסי אומר אפילו לא האיר עיניו אלא במשנה אחת זה הוא רבו אמר רבא כגון רב סחורה דאסברן זוהמא ליסטרון. שמואל קרע מאניה עילויה ההוא מרבנן דאסבריה אחד יורד לאמת השחי ואחד פותח כיון. אמר עולא תלמידי חכמים שבבבל עומדין זה מפני זה וקורעין זה על זה, ולענין אבדה במקום אביו אינן חוזרין אלא לרבו מובהק. קבעי מיניה רב חסדא מרב הונא תלמיד וצריך לו רבו מאי? אמר ליה: חסדא חסדא, לא צריכנא לך את צריכת לי. עד ארבעין שנין איקפדי אהדדי ולא עיילי לגבי הדדי, יתיב רב חסדא ארבעין תעניתא משום דחלש דעתיה דרב הונא, יתיב רב הונא ארבעין תעניתא משום דחשדיה לרב חסדא. איתמר רב יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן הלכה כרבי יהודה, רב אחא בר רב הונא אמר רב ששת הלכה כרבי יוסי, ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן רבו שלמדו חכמה: מאי חכמה רוב חכמתו. ת"ר העוסקין במקרא מדה ואינה מדה במשנה מדה ונוטלין עליה שכר גמרא אין לך מדה גדולה מזו ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן גמרא הא גופא קשיא אמרת בגמרא אין לך מדה גדולה מזו והדר אמרת ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן הגמרא? אמר רבי יוחנן

בימי

רובץ. מקרה הוא לו שרובץ תחת משאו בפעם הזאת: **ולא רבצן.** הרגיל בכך: **ולא מפורק.** והוא צריך טעינה ולקמן פריך הכתיב הקם תקים: **יכול מרחוק.** והטיל עליו שילך שם: **ומדדה עמו.** לאחר שהטעינו שמא יחזור ויפול: **גמ' מנא הני מילי.** דשלו קודם: **לא יהיה בך אביון.** הזהר מן עניות: **כל המקיים בעצמו כך.** אף על פי שלא הטילו עליו הכתוב יש לאדם ליכנס לפנים משורת הדין ולא לדקדק שלי קודם אם לא בהפסד מוכיח ואם תמיד מדקדק פורק מעליו עול ג"ח ולדקה וסוף שיצטרך לבריות: **שלמדו חכמה.** סברת טעמי המשנה ולהבין שלא יהו סותרות זו את זו וטעמי איסור והיתר והחיוב והפטור והוא נקרא גמרא: **מקרא.** תורה נביאים וכתובים: **משנה.** כמו שהן שנויות ואין טעמן מפורש בהן: **כל שרוב חכמתו הימנו.** אם מקרא אם משנה אם גמרא: **האיר עיניו.** שהודיעו טעם משנה אחת שלא יכול להבין: **דאסברן זוהמא ליסטרון.** בסדר טהרות (כלים פי"ג משנה ב ופכ"ה משנה ג) היא שנויה ולא הייתי יודע מה כלי הוא ולמדני שהוא כף גדולה שמסלקין בו זוהם הקדירה והקלחת לצדדין: **קרע מאניה.** קרע שאין מתאחה כדין תלמיד על הרב: **אחד יורד לאמת השחי.** משנה היא במסכת תמיד (פרק ג משנה ו) אלא הנכנסים שחרית לפתוח דלתות ההיכל מי שזכה בדישון מזבח הפנימי כו' ושני מפתחות בידו אחד יורד לאמת השחי ואחד פותח כיון אחד מן המפתחות הללו פותח פשפש הצפוני שאצל פתח ההיכל בקרן מזרחית צפונית של אולם והיכל כדתנן התם שני פשפשים היו לו לשער הגדול אחד לצפון ההיכל והאולם ואחד לדרומו ואותו שבדרום לא נכנס בו אדם מעולם כדמפרש התם ואותו פשפש שבצפון והוא לפתח שבזוית האולם שאצל חמש אמות של כותל ההיכל שבצפון פתח ההיכל ודלת סובבת בו ואותו מפתח של אותו הפתח יורד לאמת השחי. פשפשים= פתחים קטנים כמין כיפות קטנות ארכו כעובי רוחב הכותל ודלת סובבת בו פוסטי"ל בלעז אחד יורד לאמת השחי הבא לפתוח בו שחרית [פשפש שבזוית האולם] עומד מבחוץ בתוך האולם ומכניס ידו בחור שבכותל עד בית שחיו ופותח: **ואחד פותח כיון.** לאחר שנכנס בזה (א) ובא לו לתא אשר על פני אחת עשרה אמה של אולם וקלא מן ההיכל ופותח במפתח שני דלת אחד שמן התא להיכל מהר בלא טורח כשאר פתחים ונכנס להיכל לפתוח דלתות ההיכל: **כיון.** כמו (פסחים דף נז.) יעשנה כדפוס ויקבענה כיון=מהר בלא טורח והאי שער הגדול הוא פתח ההיכל שבין אולם להיכל: **עומדין זה מפני זה.** כדין תלמיד לרב לפי שהיו יושבין תמיד בבית המדרש יחד ומקשין ומפרקין וכולם למדים זה מזה: **לרבו מובהק.** שרוב חכמתו ממנו כר"י: **וצריך לו רבו.** ששמע שמועות שיש בידו מפי אחרים: **מאי.** כלומר קודם לאביו לענין אבדה: **ותנן רבו שלמדו חכמה.** סתמא כר' מאיר: **רוב חכמתו.** אם מקרא מקרא אם משנה משנה: **מדה.** היא קלא: **ואינה מדה.** שהמשנה וגמרא יפים ממנה מפני שתלוין בגירסא ומשתכחים שבימיהם לא היה גמרא בכתב וגם לא היה ניתן לכתוב אלא לפי שנתמעטו הלבבות התחילו דורות [אחרונים] לכתבו: **גמרא.** כבר פירשתי למעלה שהוא לתת לב להבין סתימות טעמי המשנה מה הם והמשניות סותרות זו את זו יבין לתרץ שיהיו שתיהן קיימות או לדעת דברי התנאים החלוקים בדבר ונימא הא מני פלוני תנא הוא:

בימי

מה לי רבצן. וא"ת וליטני רובץ בחנם רבצן בשכר דה"נ משני ולא מפורק בחנם אלא בשכר וי"ל דניחא ליה לשטויי דאתי כרבי יוסי הגלילי כדמוכח דאתיא כוותיה: **ונוטל שכר.** במה שמדדה ובפריקה מיירי שירא פן ירבץ דאי בטעינה פשיטא דהא טעינה גופה בשכר וכל שכן מה שמדדה: **וזהו ריס.** אית דגרסי רוס דשבע ומחצה רוס עולה *אלפים דהוי שיעור מיל כדמוכח בפרק שני שעירי (יומא דף סז.) גבי סוכות דשעיר המשתלח: **אבדתו קודמת.** וא"ת אבדתו ואבדת רבו וכבוד אביו איזהו קודם אי אבדתו הלא כבוד אביו עדיף למאן דאמר בפ"ק דקדושין (דף לב. ושם) משל בן ואם כבוד אביו הלא אבדת רבו קודמת כדאמר לעיל* אני ה' ויש לומר אבדתו קודמת דהיכא דאביו נהנה מגוף הבהמה חייב לכבדו כגון שחוט לי בהמתך אבל הניחה ליאבד ותביא לי לאכול שגם לאב קשה האבדה אלא שרוצה לאכול*: **ומקרעין** זה על זה. אף על פי שאינו יודע יותר לפי שלומדין זה מזה ואם תאמר דאמרינן בפרק האורג (שבת דף קה: ושם) חייב לקרוע על אדם כשר אפילו לא היה בשעת יציאת נשמה [ג] ויש לומר דהכא מיירי בקרע שאינו מתאחה כדין תלמיד על רבו וכן פירש רש"י:

אחיכם

קפח א מיי' פי"ג מהל' רוצח הל' יג סמג עשין פא טוש"ע חו"מ סי' רעב סעיף ה:

קפט ב מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעיף ד:

קצ ג מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף ז:

*הוא אלפים חסר חמשה ועיין בערוך ערך רס

קצא ד מיי' פי"ב מהל' אבידה הלכה ב סמג עשין עד טוש"ע חו"מ סי' רסד ס"א:

קצב ה ו מיי' שם ה"ב ופ"ה מהלכות ת"ת הלכה א סמג שם טור ש"ע שם ס"ב וטור ש"ע י"ד סי' רמב סל"ד:

קצג ז מיי' פ"ה מהל' ת"ת ה"א סמג שם טוש"ע י"ד סי' רמב סל"ד:

קצד ח ט מיי' שם ופ"ח מהל' מתנות עניים הל' יח סמג שם וסי' קסב טוש"ע שם וסי' רנב ס"ט: [וע"ש בתוס' ד"ה כ"י וכן בתוס' זבחים נ: ד"ה הטלת]

קצה י מיי' פי"ב מהל' אבידה הלכה א סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסד ס"א וטוש"ע יו"ד סי' רמב סל"ב:

קצו כ טוש"ע ח"מ שם:

קצז ל מיי' פי"ב מהל' אבדה הל' ב ופ"ה מהל' ת"ת הל' ט סמג עשין שם טוש"ע ח"מ סי' רסד ס"ב וטוש"ע י"ד סי' רמב סעיף ג:

קצח מ מיי' פ"ה מהל' ת"ת ופ"ט מהל' אבל ה"ה סמג עשין יג עד פב טוש"ע יו"ד סי' רמב ס"ל וסי' שמ ס"ז וסעיף ח:

קצט נ מיי' פי"ב מהל' אבידה הל' ב סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסד סעיף ב:

ר ס מיי' פ"א מהל' ת"ת הלכה יא סמג עשין יב טוש"ע י"ד סי' רמו ס"ד:

[עיין תוספות מו"ק כה: ד"ה ועל רבו]

[עי' תוס' סנהדרין מט: ד"ה אמר והתוספות יבמות קו. ד"ה רבא וע"ז יט. ד"ה אמר]

רבינו חננאל

ת"ר כי תראה יכול מרחוק ת"ל כי תפגע יכול פגיעה ממש פגיא בפנים ת"ל כי תראה הא כיצד ראיה שיש בה פגיעה שיערו חכמים אחד משבעה ומחצה במיל וזהו ריס. ומדדה עמו עד פרסה ונוטל שכרו. קיימא לן פריקה בחנם לדברי הכל וטעינה בשכר כרבנן: מתני' אבדתו ואבדת אביו וכו' אבדת רבו שלו קודמת. פי' יניח של אביו ויניח של רבו וישיב את שלו שנאמר אפס כי לא יהיה בך אביון. והמדקדק שלא יבא לידי עניות סוף בא לידי כך: ת"ר רבו שאמרו רבו שלמדו חכמה ולא רבו שלמדו מקרא ומשנה דברי ר"מ ר' יהודה אומר כל שרוב חכמתו ממנו ור' יוסי [אמר] אפי' לא האיר עיניו אלא במשנה אחת רבו. אע"ג דאמר ר' יוחנן הלכה כר' יהודה רב ששת דהוא בתרא אמר הלכה כר' יוסי. ועוד הנה שמואל עשה כמותו וקרע על ההוא מרבנן דאסבריה הא דתנן במסכת תמיד פ' אמר להן הממונה ושני מפתחות אחד יורד אמת השחי ואחד פותח כיון פירש לו מפתח אחד היה מכניס ידו ופותח בו מיד והאחר לא יכול לפתוח בו עד שהיה מוריד ידו עד שחיו וכך היה פותח וכן הוא מפורש בתלמוד ארץ ישראל (א) ה שמואל לא למד ממנו אלא פירוש משנה זו בלבד וכיון ששמע שמת קרע עליו כאשר קורע התלמיד על רבו. וכן פירש רבא כי רבו כגון רב סחורה דאסברן זוהמא ליסטרון ב) פי' התרווד שמהפך בה בשר בתוך הצלחת יאת זומליסטרון: ובתלמוד ארץ ישראל ג) רב כר"מ חד בר נש פתח פומיה דרב ושמע דהמך ובזע עלוהו. ומתניתין נמי כר' יוסי דייקא ד) והא דאוקימנא כר' יהודה שינויא הוא: ת"ר העוסק במקרא פי' במקרא בלבד ן מתעסק גם בתלמוד מדה שאינה מדה היא שהרי לא נתעסק גם בפתרון המצוה. במשנה מדה שנוטלין עליה שכר פי' המתעסק בפתרון המשנה שיש בה הרבה מן המצות שהן קבלה והן תלויות במשניות יצונות וכשהוא מתעסק במשנה צריך לעיין באותן הברייתות כולן ופתרוני החכמים יש לו בזה שכר מצוה. אבל המתעסק בתלמוד ותורה ומבאר המצות כתקנן ומגיד הלכה למעשה אין לך מדה גדולה מזו כי למוד פתרון התורה והמשנה והמצוה שהן בקבלה הלכה למשה מסיני. ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן התלמוד פי' הוי רץ למשנה שהיא מדה ונוטלין עליה שכר והשוגג אינו נדון בה כמזיד אבל מתעסק בתלמוד אפי' השגגות חשובות עליו כזדונות שהיה לו לדקדק על עצמו שלא יכשל אפי' בשגגה לפי שמדקדקין עליו אפי' כחוט השערה שנאמר וסביביו נשערה מאד מלמד שהקב"ה מדקדק עם סביביו אפי' כחוט השערה ומי יכול להשמר כל זה וכבר פירשנוהו הוי זהיר בתלמוד ששגגת התלמוד עולה זדון הוי זהיר אתה המתעסק בתלמוד ששגגתו עולה לך זדון וכר' יהודה בר' אלעאי דדרש ד לעמי פשעם אלו תלמידי חכמים ששגגות נעשות להם כזדונות וכו'. אמר עולא תלמידי חכמים שבבבל עומדין זה מלפני זה וקורעין זה על זה וכו'. פי' כיון שנושאין זה עם זה בהלכה לומדין זה ה מטעמי' הרבה כרבו הוא חשוב כל אחד לחבירו לפיכך עומדין זה מפני זה וקורעין זה על זה אבל לענין השבת אבידה אינו מניח של אביו ומחזיר לרבו אלא אם הוא רבו מובהק. רב חסדא הוא תלמיד הונא דגרסי' בעירובין בתחלת פרק הדר עם הנכרי בחצר. אמר רב יוסף ביעתא בכותחא בעאי מרב חסדא בשני רב הונא ולא פשט לי. פי' מפני שיש בכותח כמכא דחלבא הוצרך לשאול אם הוא תר שיאכל ביצת שחוטה בכותח אי לא כלומר ביצת שחוטה כבשר היא וכיון שיש בכותחא חלב נמצא כאילו אוכל בשר בחלב ואסור אי לא ואע"ג דדבר ברור הוא דתניא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן בחלב אפי' הכי זה שהוא דבר קל לא רצה להורות בפני רב הונא רבו. בעא מיניה רב חסדא מרב הונא תלמיד וצריך לו רבו מהו כלומר תלמיד חריף שרבו נהנה ממנו ומשאלות התלמיד ומחקריו וסיף הרב חכמה כדאמר [כסנהדרין סח] הרבה למדתי מרבותי ומחברי יותר מהם ומתלמידי יותר מכולם תלמיד כגון זה אצל רבו יניח אבידת אביו ויחזיר או לא וחשב רב הונא בדעתו כי רב (הונא) [חסדא] על עצמו שאל הוא כענין תלמיד שצריך לו רבו וכעס והשיבו חסדא חסדא לא צריכנא לך ולא לחידודך ולא לפלפולך אנת צריך לקבל מסני עד מלאת לך לפני מ' שנה שבבלאת מ' שנה עומד התלמיד על דעת רבו כדכתיב ואולך אתכם ארבעים שנה במדבר וגו' ולא נתן ה' לכם לב לדעת וגו': איקפדו להדדי ולא עול לגבי [הדדי]. רב חסדא יתיב ארבעין תעניתא דחשדיה לרב חסדא. רב הונא יתיב ארבעין תעניתא משום דחלש דעתיה דרב הונא.

דרש

א) כן מבואר בירושלמי בסוף פרקין. ב) כ"ה גירסת רבינו זומליסטרון בתיבה אחת וכ"כ גי' הערוך בערך זמלסר וע"ש עוד גירסא אחרת. ג) נראה דאינו שייך כאן רק מקומו לעיל אצל דברי ר"מ. ד) וכן הובא בשמ"ק ובשו"ת מהרי"ק בשורש קס"ע דכתיבו פסק כר' יוסי:

שמות כג · דברים כב · שמות כג · לעיל ל. · סנהדרין סה: · [מסכת כלה פ"ב] · [כלים פי"ג מ"ב וכפכ"ה מ"ג] · [תמיד ל:] · רש"ל · שבת מו. וש"נ

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואחד פותח כיון לאחר שנכנס כו' כ"ב אבל [illegible] אותן שני מפתחות [illegible] בפשפש [illegible] ועי"ש:

הגהות הגר"א

[א] גמרא ת"ר כי תראה כו' ת"ל לא [illegible] כנ"ל [illegible] בדברים [illegible] וכן הוא בספרי שם [illegible] במקראות כתיבי גבי [illegible] ומוכיחין זה [illegible] ועיין [illegible]: [ג] במשנה [illegible] ג"נ גירסי' [illegible] וש"פ [illegible] בקול עד רבו: [ג] תוס' ד"ה ומקרעין [illegible]

נושא

נושא

נושא

מבנה

תורה אור

הא דקתני גמרא אין לך מדה גדולה מזו

*בימי רבי נשנית משנה זו, שבקו כולא עלמא מתניתין ואזלו בתר גמרא, הדר דרש להו ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן הגמרא מאי דרוש? כדדריש רבי יהודה ברבי אלעאי מאי דכתיב °הגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם "הגד לעמי פשעם" אלו תלמידי חכמים *ששגגות נעשות להם כזדונות "ולבית יעקב חטאתם" אלו עמי הארץ שזדונות נעשות להם כשגגות, והיינו דתנן* ר' יהודה אומר הוי זהיר בתלמוד ששגגת תלמוד עולה זדון דרש ר' יהודה בר' אלעאי מאי דכתיב °"שמעו דבר ה' החרדים אל דברו" אלו תלמידי חכמים "[אמרו] אחיכם" אלו בעלי מקרא "שנאיכם" אלו בעלי משנה "מנדיכם" °אלו עמי הארץ שמא תאמר פסק סברם ובטל סיכוים ת"ל "ונראה בשמחתכם" שמא תאמר ישראל יבושו תלמוד לומר "והם יבושו" עובדי כוכבים יבושו וישראל ישמחו :

ישעיה נח

שם סו ה

הדרן עלך אלו מציאות

המפקיד *אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו שילם ולא רצה לישבע {*שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא} נמצא הגנב משלם תשלומי כפל, טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם? למי שהפקדון אצלו. נשבע ולא רצה לשלם נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם לבעל הפקדון : **גמ'** למה ליה למתני בהמה ולמה ליה למתני כלים? צריכי: דאי תנא בהמה הוה אמינא בהמה הוא דמקני ליה כפילא משום דנפיש טירחה לעיולה ולאפוקה אבל כלים דלא נפיש טירחייהו אימא לא מקני ליה כפילא ואי תנא כלים הוה אמינא כלים הוא דקמקני ליה כפילא משום דלא נפיש כפלייהו אבל בהמה דכי טבח ומכר משלם תשלומי ד' וה' אימא לא מקני ליה כפילא, צריכא. מתקיף לה רמי בר חמא והא *אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, ואפילו *לר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ה"מ כגון פירות דקל דעבידי דאתו אבל הבא

מי

אמתני' קא מתמה

והיאך הבעלים הקנו לשומר הכפל

אחיכם אלו בעלי מקרא. שאינם יודעים דינים והוראות כי אם על פי בעלי גמרא, "שונאיכם" אלו בעלי משנה שסבורים לידע כמו בעלי גמרא ואינם יודעים בירור הדבר, "מנדיכם" אלו ע"ה ששונאים ת"ח, ושמא תאמר אבד סברן ת"ל "ונראה בשמחתכם" ישראל ישמחו ועובדי כוכבים יבושו :

הדרן עלך אלו מציאות

המפקיד. איכא דלא גרסי או שאבדו משום דבאבידה ליכא כפל ויש ליישב שכך טוען הנפקד ואחר כך נמצא הגנב אי נמי אנו יודעים שנגנבו מתוך ביתו אך אין אנו יודעים אם פשע או שאבדו שאנו יודעין שנאבד ממנו אך לא ידעינן אם על ידי גניבה או על ידי דבר אחר :

נגנבו. ה"ה אם אמר פשעתי שהכפל שלו כדאמר בגמרא מגו דאי בעי פטר נפשיה בגניבה אלא אורחא דמילתא נקט נגנבו שהוא רגילות לטעון דבר שהוא פטור אע"פ שהוא רוצה לשלם וריב"ן פי' דמתני' נמי ה"פ דהנפקד אומר שנגנבו בפשיעה ולא רצה לישבע היינו ולא רצה לישבע לשקר : **כגון** פירות דקל דעבידי דאתו. וא"ת והכא אפילו אי עבידי דאתו היאך יקנה הכפל במעות ששילם והלא מעות אין קונות אלא למיקם עליה במי שפרע ועוד מאי קפריך בסמוך מי יימר דמיגנבא והלא כששילם כבר נגנבה והו"ל מי יימר דנגנבה פירוש שכבר נגנבה שמא נאבדה ויש לומר דהמקשה סבר דבשעת משיכה הקנה לו הפרה לקנות הכפל כשיבא ואע"ג דבפרק מי שמת (ב"ב דף קמז:) אמרי' דבדקל לפירות אפילו רבנן מודו דקני היינו משום דעבידי דאתו אבל הכא דלא עבידו דאתא אפילו לר' מאיר לא קני וקשה דבפ' השולח (גיטין מב: ושם) מיבעיא לן בעבד שמכרו רבו לקנס דדילמא אפילו לר' מאיר לא יועיל משום דלא עבידא דאתי דמנגח או דילמא אפילו לרבנן יועיל משום דהא קאי עבדא והוי כדקל לפירותיו והכא פשיטא ליה דלא מהני פרה לכפילא ואפילו לר"מ וי"ל דשאני התם שכיח טפי מהכא אי נמי הכא פריך אם תימצי לומר בעבד שמכרו רבו לקנס דלא מהני לר"מ ומשני נעשה כאומר לו לכשתגנב ותשלמני הרי פרתי קנויה לך מעכשיו שגוף הפרה מכר לו דהשתא הכפל שלו ממילא* :

דילמא

בימי רבי נשנית משנה זו. הא דקתני גמרא אין לך מדה גדולה מזו לפי שמסרבו תלמידי שמאי והלל שהיו לפניו שלשה דורות רבו מחלוקות בתורה ונעשית כשתי תורות* מתוך עול שעבוד מלכיות וגזרות שהיו גוזרין עליהן ומתוך כך לא היו יכולים לתת לב לברר דברי החולקים עד ימיו של רבי שנתן הקב"ה לו חן בעיני אנטונינוס מלך רומי כדאמרינן בע"ז (דף י:) ונחו מצרה ושלח וקבץ כל תלמידי ארץ ישראל ועד ימיו לא היו מסכתות סדורות אלא כל תלמיד ששמע דבר מפי גדול הימנו גרסה ונתן סימנים הלכה פלונית ופלונית שמעתי משם פלוני וכשנתקבצו אמר כל אחד מה ששמע ונתנו לב לברר טעמי המחלוקת דברי מי ראוין לקיים וסידרו המסכתות דברי נזיקין לבדם ודברי יבמות לבדם ודברי קדשים לבדם וסתם נמי במשנה דברי יחידים שראה רבי את דבריהם ושנאן סתם כדי לקבוע הלכה כמותם לפיכך אמרו בגמרא אין לך מדה גדולה מזו שיתנו לב לטעמי המשנה: **שבקו כולי עלמא מתני'**. מלחזור על גרסת משנתם : **ואזלו בתר גמרא**. לחזור בסברא : **הדר דרש להו הוי רץ למשנה**. לפי שירא פן ישתכחו המשניות ויחליפו שמות החכמים ובמקום חיוב יאמרו "פטור" ובמקום אסור יאמרו "מותר": **מאי דרוש**. מתחילה כשדרש שגמרא גדול : **לעמי פשעם**. "עמי" דהיינו ת"ח את חטאתם אני קורא פשע שהיה להם לתת לב בטעמי משנתם שיבררו להם על העיקר ולא יורו הלכה מתוך משנה שאינה עיקר : **ולבית יעקב**. שאר העם : **חטאתם**. אפילו פשע שלהם אני קורא חטאת : **הוי זהיר בתלמוד**. בגמרא שהיא תירוץ [טעמי] המשניות או אם תשמע דבר משנה מרבך הזהר לשאול טעמיו, ומי שנאה : **שגגת תלמוד**. אם שגית בהוראה בשגגת תלמודך שלא ידעת טעם המשנה ונתת בה טעם אחר ומתוך כך דמית לה דין או הוראה שבא לידך ולמדת הימנה שלא כדת שאין הטעם כמו שהיית סבור שאלו ידעת טעם המשנה לא דמית לה מעשה הבא לידך : **עולה זדון**. עונש אתה עליה כמזיד שזדון הוא בידך שלא שאלת טעם מרבך : **אלו ת"ח**. שנימשו חכמים הרבה ללמדם טעמי משנתם זה בזו וזה בזו שאין הכל בקיאין בשוין :

שנאיכם אלו בעלי משנה. ששונאין בעלי גמרא לפי שבעלי גמרא אומרים על בעלי משנה שהן מבלי עולם כדאמרינן במסכת סוטה (דף כב.) התנאים מבלי עולם שמורים הלכה מתוך משנתם : **מנדיכם אלו ע"ה**. שת"ח שונאין ומתועבין להן כנדה : **שמא תאמר אבד סברם**. של אלו שהרי כתיב "למען שמי יכבד ה'" דמשמע שהם* אומרים אבל אין הדבר כן : **ת"ל ונראה בשמחתכם**. ולא נאמר ואראה בשמחתכם כך אמר הנביא אני ואחיכם שונאיכם ומנדיכם כולנו נראה בשמחתכם : **והם יבושו**. אותם שהם עובדי כוכבים שאינם ממנו ואינן נקראין על שם ישראל הם יבושו וישראל ישמחו :

הדרן עלך אלו מציאות

המפקיד. **ולא רצה לישבע**. שבועת שומרים שלא פשע בה ושלא שלח בה יד שהיה יכול ליפטר בשבועה זו שהרי אמרו כו' : **למי שהפקדון אצלו**. דכיון דשילם קנה כל תשלומיה ובגמרא מפרש טעמא : **גמ' דמקני ליה כפילא**. הבעלים מקנין לשומר כפל העתיד להשתלם כדאמר לקמן שבשעה שמסרה לו לשמור על מנת כן מסרה שאם תגנב וירצה וישלם יהא כפל שלו : **אימר לא מקנה ליה כפילא**. לא מסרה לו מתחילה על מנת כן : **דלא נפיש כפלייהו**. שאין בהן לידי ארבעה וחמשה שאינה נוהגת אלא בשור ושה בלבד : **מתקיף לה רמי כו'**. א] אמתניתין קא מתמה : **והא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם**. והיאך הקנה לו בעלים כפל זה שעדיין לא נתחייב בו גנב : **ואפילו לר' מאיר דאמר**. בפ"ג דקדושין (דף סג.) הרי את מקודשת לי על מנת שאתגייר אוכלה למינמר מינה מוכר פירות דקל לחבירו עד שלא באו לעולם דאפלינו בה רב הונא ורב נחמן לקמן באיזהו נשך (דף סו:) : **דעבידי דאתו**. גרסינן :

מי

א א מיי' פ"ח מהלכות שכירות הל' ג סמג עשין פט טור ש"ע ח"מ סי' רצה סעיף א :
ב ב ג ד מיי' פ"ח מהל' שאלה ופקדון הלכה א סמג עשין פח טור ח"מ סי' רצה :
ג ה מיי' פכ"ב מהלכות מכירה הלכה י סמג עשין פ"ב טור ש"ע ח"מ סי' רט סעיף ד :

נושא (המשך)
המקור להא דקתני "גמרא, אין לך מדה גדולה מזו"
⌂ מבנה
ר' יהודה ברבי אלעאי

רבינו חננאל

דרש ר' יהודה בר' אלעי שמעו דבר ה' החרדים אל דברו אלו תלמידי חכמים וכו' :

הדרן עלך אלו מציאות

המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים נגנבו או שאבדו שילם ולא רצה ליבבע וכו' עד למי משלם למי שהפקדון אצלו וכן הלכה. ומקשי' והא אין [אדם] מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם כלומר היאך יכול המפקיד להקנות כפילו למי שהפקדון בידו והא אפי' ר' מאיר דסבר אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם כי האי גוונא לא אמר .

נושא/מבנה
אפשרויות
הזדמנות בפני
שומר חנם
שנגנב ממנו
פקדון
- נשבע
- נשלם

◇ "למי משלם"
זה תלוי
באיזה
אפשרות
השומר
בוחר

נושא:
למה ב' דוגמאות במש' בהמה וכלים

△ נושא/מבנה
שומר ששילם איך הוא זוכה בכפל

[ועי' תוספות ב"ב עט: ד"ה איתמר]

[סוטה מז: סנהדרין פח:]

[עיין תוספות בבא קמא לד: ד"ה בימי וכו']

[תנחומא סנהדרין קג:]

אבות פרק ד משנה יג

*בהמשך כתיב:
למען שמי יכבד ה' ונראה
בשמחתכם והם יבושו

ב"ק קח.

*סוגריים לשם דיוק
להקל על הקריאה

יבמות נג.
קדושין סג:
גיטין: מב:
ב"ב עט: קמז:
קלא. קמח:
קנז.

*דכתיב אמרו אחיכם...

גליון הש"ס

גמ' אלו עמי הארץ. עי' סוטה דף כב ע"א תוס' ד"ה רבי שמאל : רש"י ד"ה בימי וכו' שמסרבו תלמידי. ועיין חגיגה דף טז ע"א תוספות ד"ה יוסי :

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] ברש"י ד"ה מתקיף לה רמי. נ"ב עיין הליכות עולם דף ז' ע"ב ודף ח' ע"א ובדברי בעל יבין שמועה שם ישע"ה ז' ע"ב בד"ה ה"פ ומ"ט מתקיף וכו' :